

PRANAS VAIČEKONIS APIE KATALIKŲ DVASININKŲ PADĖTĮ LIETUVOJE IKI 1830-1831 M. SUKILIMO IR PO JO

XIX a. pradžioje carinės Rusijos valdžios pareigūnai katalikų dvasininkijai Lietuvoje uždraudė bet kokį autoriteto už Rusijos ribų pripažinimą, tačiau dvasininkijos elgesiui buvo tolerantiški. Kadangi Lietuva buvo neseniai prijungta prie Rusijos, todėl caro valdžios pareigūnai iš karto tiesiogiai nesikišo į katalikų dvasininkijos asmeninį gyvenimą. Leido dvasininkijai naudotis turimais turtais, toliau išlaikyti savo mokyklas, tose mokyklose mokytojauti ir netrukdyti dirbti. Tokia dvasininkijos padėtis išliko iki 1831 metų. [...]

Po 1831 metų Lietuvoje įvykusio sukilimo, prie kurio vienokiu ar kitokiu būdu prisidėjo nemaža dalis katalikų dvasininkijos, carinė valdžia pradėjo griežtai sekti kunigų gyvenimą, kontroliuoti jų veiklą.

Carinė valdžia 1832 m. įvedė pamokslų cenzūrą. Vienuolynai, kurie prisidėjo prie sukilimo, buvo uždaromi, tačiau ypatingų represijų prieš katalikų dvasininkiją nebuvo imtasi, buvo baudžiami tik patys nepatikimiausieji. [...]

Caro valdžia, norėdama katalikų dvasininkiją padaryti paklusnesnę savo politikai ir interesams, nutarė konfiskuoti bažnytines žemes bei kitas beneficijas. Carinės valdžios pareigūnai nebepatikėjo katalikų dvasininkams bei vienuoliams jaunimo auklėjimo. Carinės Rusijos vyriausybė nors ir persekiojo katalikų dvasininkiją, tačiau dėl viešosios opinijos norėjo palaikyti gerus santykius su Apaštala Sostu.

Buvo pradėta tartis dėl konkordato sudarymo. Po ilgų ir sunkių derybų 1847 metais tarp carinės Rusijos ir Apaštala Sosto buvo sudarytas konkordatas. Tačiau Rusijoje konkordatas nebuvo paskelbtas ir jo nutarimų carinės valdžios pareigūnai nesilaikė. [...]

Pranas Vaičekonis, *Katalikų dvasininkijos juridinė padėtis XIX a. Lietuvoje*, Vilnius: Atkula, 1999, p. 117–118.